

דברי חיזוק
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי' מאיר סמיט שליט"א
ישיבת רבי חיים עוזר « » 058-323-1459 \ 347-897-9968

בס"ד

כשאדם עושה רצונו ית', בורא מלאכים לאין מספר, ששומרים עליו בכל רע, גשמי כרוחני!!!

« האם ממחשבה טובה ג"כ נבראת מלאך?? »

ויש להוסיף, שלא רק על ידי קיום מצוה בקום ועשה נברא מלאך טוב, אלא גם אם בא ניסיון לאדם לעבור על איסור והתגבר ועמד בניסיון ולא עבר את העבירה, הרי זה כמו מי שעשה מצוה בפועל ממש, כמבואר בירושלמי (קידושין פ"א ה"ט), שלומד מהפסוק אף לא פָּעַלו עֲוֹלָה בְּדַרְכָּיו הִלְכוּ (תהלים קיט, ג), שזה לבד שלא פעלו עולה' דהיינו שנמנעו מלעבור על לא תעשה, נחשב הדבר כאילו 'בדרכיו הלכו', והרי זה כמי שקיים מצות עשה בפועל. וממילא בוודאי בכל פעם שאדם זוכה להימנע מלעבור על אחד מהאיסורים בתורה נברא מלאך שתפקידו להגין עליו ולהצילו, ממש כמו שקיים מצות עשה.

ויש להוסיף עוד, שלא רק כשאדם עושה מצוה בקום ועשה או נמנע מלעבור איסור ח"ו נבראים מלאכים קדושים השומרים ומגינים עליו, אלא אפ' כשאדם רק מתעורר לרצות לקיים איזה מצוה או דבר טוב, מעצם הרצון לבד כבר נברא מלאך שתפקידו לעזור ולסייע לאדם להוציא את רצונו לפועל ולקיים את המצוה.

כפי שביאר המהרש"א במסכת **מכות** (י:) על מה שאמרו חז"ל (שם): "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו". ומדייק המהרש"א, שלכאורה היה צריך לומר 'מוליך אותו', דהיינו שהקב"ה מוליך אותו בדרך שרוצה ללכת.

ומבאר המהרש"א, שהטעם שכתוב 'מוליכין אותו' הוא, כיון שמכל מחשבה דיבור ומעשה של האדם נברא מלאך לפי עניינו אם לטוב אם לרע, לכן אמר בדרך שאדם רוצה לילך 'מוליכין אותו', והכוונה היא שאותם המלאכים שנבראו מהרצון והמחשבה לקיים את המצוה הם 'מוליכין אותו' ועוזרים לו לעשות רצונו. ומבואר שאפ' מעצם זה שהאדם רק רצה לעשות מצוה כבר נברא מלאך שיעזור לו ללכת בדרך שרוצה ובחר ללכת.

ועל זה אמרו חז"ל (אבות ה, יח) "החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה", והכוונה בזה, שהמלאכים המשחיתים, הנוצרים מחטאיו ועוונותיו של האדם, הם אלו המונעים ממנו את התשובה, ועל זה נאמר אין מספיקין בידו לעשות תשובה, עכת"ד המהרש"א.

ועפ"ז שמעתי מהגאב"ד ירושלים הגרי"ט וייס זצוק"ל לבאר (בשם ספה"ק), את מה שאומרים בפייט של ר"ה ויוה"כ 'מלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון', ולכאור' צ"ב למה המלאכים רועדים, הלא הם אינם חוטאים. ואמר לפרש, כי הכוונה היא למלאכים הנבראים מן המעשים של האדם, וא"כ כאשר דנים את האדם על המעשים שהוא עשה, דנים ג"כ את המלאכים שנבראו מאותם מעשים.

עכ"פ מבואר להדיא מדברי המהרש"א, שאפ' רק מעצם המחשבה שהאדם מעלה בדעתו לעשות, כבר נברא מלאך שיעזור לו ללכת בדרך שרוצה ובחר ללכת.

« איך אפשר לאדם להוליד 'בן' רוחני בלי גוף?? »

שינו בגמ' במס' **מכות** (כג:), 'רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך

« איך מגינים מצוות ציצית, תפילין ומזוזה מלחטוא?? »

כתוב בפרשה וישלח יַעֲקֹב מְלָאכִים לְפָנָיו אֶל עֶשָׂו אָחִיו וְגו' (בראשית לב, ד), והקשה האור החיים הק', מה באה התורה הק' ללמדנו במה שאומרת שיעקב שלח מלאכים 'לפניו', הרי עיקר מה שהתורה רוצה ללמדנו הוא שיעקב שלח מלאכים לעשיו, ומדוע כתבה התורה ששלח מלאכים 'לפניו'. (עיי"ש מה שתירץ).

עוד יש להקשות, מדוע שלח יעקב לומר לעשיו עם לְבָן גֵרְתִי (בראשית לב, ה) וגו', ופירש"י, 'ותר"ג מצוות שמרתי'. ויש להבין, וכי מה איכפת לו לעשו אם יעקב קיים תרי"ג מצוות או לא.

ונראה לבאר על פי מה דאיתא במסכת **אבות** (ב, יא): "העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, והעושה עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד". ויש להבין ולברר, מה עניינו ותפקידו של פרקליט זה, ובמה עוזר לאדם.

והנה הגמרא במסכת **מנחות** (גג:) אומרת: "רבי אליעזר בן יעקב אומר: כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו, הכל בחיזוק שלא יחטא, שנאמר וְהָחֹטֵא הַמְשַׁלֵּשׁ לֹא בְמַהְרָה יִנְתַּק (קהלת ד, יב), ואומר חֲנָה מְלֶאכֶּה ה' סְבִיב לִירְאָיו וְיִחְלָצֵם (תהלים לד, ח)". וצריך להבין מה הביאור במה שאמרו חז"ל 'בחיזוק שלא יחטא'.

ונראה, דיש ללמוד את הביאור בדברי הגמרא הנ"ל מדברי הרמב"ם (מזוזה ו, יג) שמביא את דברי הגמרא, ומוסיף לבאר וז"ל: "אמרו חכמים הראשונים, כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא, שהרי יש לו מזכירין רבים, והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא, שנאמר חֲנָה מְלֶאכֶּה יי סְבִיב לִירְאָיו וְיִחְלָצֵם (שם).

אמנם יש לעיין מה המקור לדברי הרמב"ם שפירש 'שהן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא', הרי בגמרא כתוב רק 'בחיזוק שלא יחטא' ומנין למד הרמב"ם שהם המלאכים המצילים אותו מלחטוא.

ונראה שלמד את זה מכח הסתירה בין הגמרא בסוטה לגמרא במנחות וכפי שהקשה המהרש"א (שם) שהגמרא במסכת **סוטה** (כא.) אומרת, שמצוה מגנא ומצלא. ומשמע שכל מצוה ומצוה שאדם עושה יש בכוחה להגין עליו. ואילו במסכת מנחות הנ"ל מבואר, שרק אדם המקיים את מצוות תפילין ציצית ומזוזה מוחזק הוא שלא יחטא ולא שאר מצוות.

מכוח קושיא זו מתרץ המהרש"א, שאמנם כל המצוות מגינות על האדם כמו שמשמע במסכת סוטה, אבל כל הגנתם הוא רק מהפורעניות, לעומת זאת שלש מצוות אלו, תפילין, ציצית ומזוזה, יש בכוחם להגין על האדם 'שלא יחטא'.

והטעם שדווקא מצוות אלו יש בכוחם להגין על האדם מהחטא, כיון שעל ידי כל מצוה שאדם עושה, נברא מלאך דוגמת אותה המצוה, וכשעושה שלש מצוות אלו שהם מצוות הסובבות את האדם, נבראים מלאכים דוגמתן שהם חונים סביב האדם לחלצו ולשמרו מהחטא.

וא"כ אפ"ל, שמזה למד הרמב"ם, ודברי גמ' אלו הם המקור למה שכתב, שהמלאכים שומרים עליו שלא יחטא.

הרבה להם תורה ומצות". **ובמדרש** (תנחומא פר' משפטים יט) על הפסוק הַנְּה אֲנִי שֶׁלַח מִלֶּאֱלֹהִים (שמות כג, כ), כתוב בזה"ל: "זה שאמר הכתוב, כִּי מִלְּאֲכָיו יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דְרָכֶיךָ (תהלים צא, יא), עשה אדם מצוה אחת, מוסרין לו מלאך אחד, עשה אדם שני מצות מוסרין לו שני מלאכים, עשה כל המצות מוסרין לו מלאכים הרבה, שנא' כי מלאכיו יצוה לך. ומי הן המלאכים אלו, שמשמרים אותן מן המזיקים, שנא' יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלְךָ וְיִרְבְּבָה מִיְמִינֶךָ (שם, ז), לפי שכל העולם מלא רוחות ומזיקים. אמר רב יהודה בר שלום אין לך בית רובע בחללו של עולם שאין בו תשעה קבין מזיקין", עכ"ל.

ולכן כמה שאנו מצווים יותר מצות בכל הזמנים ובכל המקומות ובכל שעה ושעה, על ידי כן אנו נקיים יותר מצות, וכמה שנקיים יותר מצות נהיה שמורים יותר מכל רע.

וזהו הביאור בדברי הגמ' הנ"ל, רצה הקב"ה לזכות את ישראל שיהיו מלאים במצות, לפיכך הרבה להם תורה ומצות בכל שעה וזמן יש לו לאדם סעיף בשו"ע לקיים בכל הליכותיו.

ויש לקחת מכאן חיזוק גדול, שאם מתעורר בלב האדם חשק השתוקקות ורצון לקיים איזו מצוה או מעשה טוב, שלא יחשוב בלבו איך אצליח לקיים את המצוה הזאת או את המעשה טוב הזה, כי אף אם נראה לו שכרגע זה למעלה מכוחותיו, אין לו לחשוש מכך כיון שמעצם רצונו לבד כבר נברא מלאך שיעזור לו בכל פסיעה ופסיעה עד שיזכה להשלים את רצונו ולקיים את המצוה בפועל ובמעשה.

ויש להתחזק מדברים אלו מאד בלימוד התורה כפי שכותב **החפץ חיים** (שמירת הלשון ח"א שער התורה ד), שאי אפשר לתאר את גודל ועוצם השכר למי שלומד תורה. ומביא את מה שכתב **במעלות התורה** בשם **מדרש**, שכשאדם עוסק בתורה, מקיפין אותו מלאכים הנבראין מהבל פיהו כמלוא עין והוא בתוכו. שהרי בכל מילה ומילה שאדם מוציא מפיו כשלומד תורה הוא מקיים בזה מצוה בפני עצמה (כמבואר בגר"א בשנות אליהו פאה א א), והרי מכל מצוה נברא מלאך שגובהו אלפיים פרסה כמבואר בחולין (צא:), ממילא כשאדם לומד תורה כל הזמן נבראים אין סוף מלאכים מכל מילה ומילה של לימוד שמוציא מפיו.

ומלאכים אלו הנבראים מהאדם מלווים אותו ושומרים עליו כמו שכתוב בתהילים כִּי מִלְּאֲכָיו יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דְרָכֶיךָ (תהלים שם, יא). ולכל מלאך ומלאך יש אור מיוחד מן השמים ואור זה מאיר על האדם שנברא על ידו ומסייעו בכל צרכיו. וכפי שמבאר הגאון **רבי אליהו לאפיאן זצ"ל**, שלא רק שהמלאך הנברא ממצוותיו של האדם מליץ עליו טוב לפני כסא הכבוד, ושומר מעבירות ומכל מכשול והפסד, אלא גם משתדל עבורו ומסייע לאדם לטוב בכל ענייניו, שהרי **המלאך הוא כמו בנו של האדם**, שהרי נברא ממש על ידו ממילא כל חפצו ותפקידו להיטיב לאדם.

« המצווה יכולות להפוך את כל מהותו של האדם למלאך!! »

ויש להוסיף שמלבד מה שראינו שהמלאכים הללו מיטיבים עם האדם ושומרים עליו, יש לדעת שכל מציאות האדם נהפכת למציאות אחרת לגמרי כשיש עמו מלאך. שהרי ישנו דבר פלא בלשון התורה כשהיא מספרת על אליעזר עבד אברהם שהלך לחפש אשה ליצחק, בתחילת הפרשה התורה מכנה את אליעזר בתואר 'עבד', כמו שכתוב: וַיִּקַּח הָעֶבֶד (בראשית כד, י), וַיִּרְץ הָעֶבֶד (שם, יז). אח"כ התורה עוברת לתאר אותו בתואר 'איש', כמו שכתוב: וְהָאִישׁ מִשְׁתַּאֵה (שם, כא), וַיִּקַּד הָאִישׁ (שם, כו), ובסוף התורה חוזרת ומתארת אותו כ'עבד', כמו שכתוב וַיִּוְצֵא הָעֶבֶד כְּלֵי כֶסֶף וְכָלֵי זָהָב (שם, ג), וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת רַבְּקָה וַיִּלְךָ (שם, סא), וַתֹּאמֶר אֶל הָעֶבֶד (שם, סה). וצריך להבין מדוע התורה שינתה את תוארו.

הרבינו בחיי עומד על הדיוק הנ"ל, ומבאר, שבאמת אליעזר היה עבד ולכן בתחילת הפרשה התורה קוראת לו עבד, אלא שכיון שהיה מלאך מן השמים שבא לסייע לאליעזר בשליחותו, כמו שאברהם אבינו התפלל הוא יִשְׁלַח מִלְּאֲכָיו לְפָנֶיךָ וגו' (בראשית כד, ז), לכן מהרגע שהוברר לאליעזר שהמלאך עמו, הוא נקרא בפרשה 'איש', על שם המלאך שהיה עמו שנקרא 'איש', כמו שכתוב וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נָסְעוּ מִזֶּה (בראשית לו, ז), והכוונה היא גבריאֵל, כמו שנאמר וְהָאִישׁ גְּבַרְיֵאל (דניאל ט, כא).

אלא שכאשר לבן ובתואל אמרו הַנְּה רַבְּקָה לְפָנֶיךָ קַח וְלָךְ (בראשית כד, נא), שאז בעצם הסתיימה שליחותו והצליח ד' דרכו, חזר למצבו הראשון, והתורה קוראת לו 'עבד' כבראשונה.

ולמדנו מכאן שכשיש מלאך שהולך עם האדם כל מציאותו משתנית ונקרא שמו על שם המלאך שהולך איתו לסייעו.

לפי זה אפשר להבין מה ששאלנו בהתחלה מדוע התורה מדגישה שיעקב שלח מלאכים 'לפניו', וכעת מובן שהתורה מגלה לנו ומדגישה שיעקב אבינו לא שלח והשתמש במלאכים העומדים לפני כסא הכבוד, אלא שלח את המלאכים שנבראו על ידי מעשיו הטובים, שמלאכים אלו הלכו 'לפניו' לעזור לו לסייע ולהגן עליו בכל מה שצריך.

מכאן גם מובן מדוע יעקב שלח לומר לעשיו 'עם לבן גרתי' ו'תרי"ג מצוות שמרתי'. כיון שיעקב שלח לעשיו דע לך ששמרתי תרי"ג מצוות, ממילא יש לי אין ספור מלאכים שנבראו מכל המצוות שעשיתי השומרים ומגינים עלי ממך ואין אני יעקב שאתה חושב אלא אני אדם אחר לגמרי המוקף במלאכים השומרים אותי ולכן לא כדאי לך להילחם איתי ובפרט שאני מבקש אהבתך.

אמנם בדברי יואל (פרשה זו עמוד קכ"ט), הביא מהישמח **משה** (ריש פרשה זו), באופן אחר, שיש שני מיני מלאכים, אותם שנבראו בששת ימי בראשית, ואותם שנבראים ממעשי המצוות של בני אדם, כאמרם ז"ל במס' **אבות** (ד, יא) "כל העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד", ואמר הכתוב בסוף פרשת ויצא וַיִּפְגְּעוּ בוּ מִלְּאֲכָיו אֱלֹקִים (בראשית לב, ב), היינו מלאכים שבראם אלקים מכבר בששת ימי בראשית. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כִּי אֲנִי מַחְנֶה אֱלֹקִים זֶה (שם ג), מששת ימי בראשית, כי אותן המלאכים הנבראים ממעשי המצוות הם עם האדם תמיד, ממילא בפגעו עתה במלאכים ידע והבין שהם מחנה אלקים, ומהם דוקא שלח אל עשיו, ולא מהמלאכים שנבראו על ידו, כי לא רצה להשתמש במעשי המצוות שלו. וזהו שאמר וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְּאֲכָיו לְפָנָיו, היינו מלאכים שנבראו לפניו, במעשי בראשית.

אמנם בשפת אמת (תרל"ד) איתא שהמלאכים ששלח הם הם המלאכים שנבראו ממה ששמר את עצמו מעבירות אצל לבן, כי כמו שמעשיית מצוות נבראים מלאכים, כמו כן משמירה מעבירה נבראים מלאכים, ומלאכים אלו הנבראים משמירה מרע הם מסוגלים להציל את האדם ולהגן עליו במקומות רחוקים, היינו לשומרו במצבים של רדיפה ממבקשי רעתו כעשיו וכיו"ב, מדה כנגד מדה, עיין שם מה שהביא מזה"ק ריש סידרן (ח"א קס"ה).

עיין שם שהביא מזה"ק ריש סידרן (ח"א קס"ה), שכ' בזה"ל: "רבי יהודה פתח, כִּי מִלְּאֲכָיו יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דְרָכֶיךָ, יצר טוב ויצר הרע אליו אינן תרין מלאכין לנטרא ליה לבר נש", עכ"ל. ולכאורה איך ישמור היצ"ר את האדם, והרי האדם צריך שמירה ממנו. אלא הכוונה שעל ידי השמירה ששומר את עצמו מהיצר הרע, נבראים מלאכים המסוגלים לשמירה מרשעים ורודפים.

"... שלא רק
שהמלאך הנברא
ממצוותיו של האדם
מליץ עליו טוב לפני
כסא הכבוד, ושומר
מעבירות ומכל
מכשול והפסד, אלא
גם משתדל עבורו
ומסייע לאדם לטוב
בכל ענייניו, שהרי
המלאך הוא כמו בנו
של האדם..."